

Élőnyelvi konferencia Kolozsváron

Az MTA Nyelvtudományi Intézetének élőnyelvi kutatócsoportja és az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete közötti együttműködés 1988 októberében egy budapesti, a következő októberben pedig egy újvidéki konferenciát tett lehetővé. 1990 szeptemberében már módunkban állt olyan konferenciát rendezni a Budai Várban, amelyen minden környező országbeli magyar kisebbség nyelvészei részt vehettek (vö. Regio 1990/4: 232.). A gyorsan és kiszámíthatatlanul változó politikai helyzet lehetővé tette, hogy 1991. szeptember 20-án a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Filológiai Tanszéke rendezhesse meg a soron következő konferenciát „A nyelvváltozatok és a nyelvi norma” címmel.

Péntek János tanszékvezető egyetemi tanár megnyitója után hat plenáris előadás hangzott el, ezt követően két szekcióban körülbelül 30 előadást hallhatott a szépszájú közönség. Az előadók egy része a magyar nyelvi norma és a nyelvjárások kérdéseit feszegette, mások a kétnyelvűségben élő felvidéki, erdélyi, vajdasági, angliai és amerikai magyarok magyar nyelvhasználatát vizsgálták, de elhangzott előadás a magyarországi románok román nyelvhasználatáról is.

Örvendetes vonása volt a kolozsvári konferenciának, hogy néprajzos is részt vett rajta: Keszeg Vilmos Pozsony Ferencsel közösen készített előadásából (*Nyelvhasználat és identitás viszonya a moldvai csángóknál*) a csángók nyelvi helyzetének és az asszimilációs trendeknek árnyalt elemzését kaptuk.

Kiemelkedő sikere volt a pozsonyi Lanstyák István és Szabómihály Gizella előadásának („Központi” és „helyi” norma érvényesülése a csallóközi Somorja gimnazistáinak nyelvhasználatában). A pozsonyiak a *Budapesti Szociolingvisztikai Interjú* című nagyszabású vizsgálathoz módszertanilag is kapcsolódva azt vizsgálják, hogy az egyes kitüntetett magyar nyelvi formák közötti választásokat miként befolyásolja a kétnyelvű környezet. Vizsgálataik kezdeti fázisban vannak még, de eredményeik máris figyelemre méltóak. Kérdőíves adatgyűjtést folytattak a somorjai magyar tannyelvű középiskolások és az ottani szlovák iskolába járó magyar anyanyelvűek körében, majd – kontrollként – a csornai magyar gimnazistákkal is kitöltették kérdőíveiket. Elemzéseik nemcsak az egynyelvű magyarok és a kétnyelvű magyarok nyelvhasználati különbségeit tárták fel, hanem a magyar tannyelvű és a szlovák tannyelvű iskolába járó magyarok eltérő nyelvhasználatát is. A nagyszabású adatközlőnek és a profi módon összeállított kérdőívnek köszönhetően olyan diagramok tömegét mutatták be, amelyek – a konferenciát szervező Szilágyi N. Sándor hozzászólása szerint – a kisebbségi magyarok pszichikai és nyelvi gondjait, áttételesen bár, de teljes mélységében tükrözik.

A határokon belüli s kívüli magyar nyelvészek eddig négy konferenciát tartottak. Az első kettő anyaga megjelent (*Élőnyelvi tanulmányok*. Budapest, 1990 és *Hungarológiai Közlemények* 21. évf. 3. sz.). A harmadik konferencia kötetének megjelenése 1992 első negyedében várható. A kolozsvári tanácskozás előadásainak kiadását a helyi nyelvészek vállalták. Reméljük, hogy az 1992 őszén Nyitrán esedékes élőnyelvi konferencia mind a résztvevő kisebbségiek számát, mind az előadások színvonalát tekintve újabb siker lesz.

Kontra Miklós